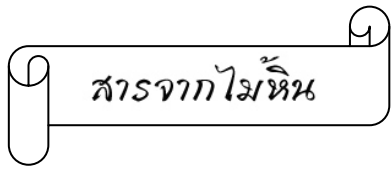

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555

สารจากไม้หิน

จดหมายข่าวฉบับนี้ของสถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินฯ เป็นฉบับปฐมฤกษ์ ที่ทางสำนักงานผู้อำนวยการและงานประชาสัมพันธ์ นำโดยนางปัทมาภรณ์ อ่ำไพบูล และนางสาวณัฐฤกฤตา บุชรา เป็นผู้ดำเนินการ และในฐานะผู้อำนวยการซึ่งมีภารกิจหลักประการหนึ่งในการนำพาสถาบันไปสู่สากล สำหรับช่วงเดือนที่ผ่านมา คือ การเดินทางไปราชการต่างประเทศ ณ เมืองหังโจว มณฑลเจ้อเจียง สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ 19 - 23 มิถุนายน 2555 เพื่อร่วมประชุมก่อตั้งสมาคมไดโนเสาร์เอเชีย (Asia Dinosaur Association หรือ ADA) กับผู้เชี่ยวชาญไดโนเสาร์จาก 5 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วย จีน ญี่ปุ่น รัสเซีย มองโกเลียและไทยนั้น

ผลการประชุม สรุปได้ว่า นายกสมาคมหรือ President (วาระ 4 ปี) คือ Prof. Dong Zhiming ชาวจีนผู้พบและวิจัยโครงกระดูกไดโนเสาร์มากที่สุดในโลก ตำแหน่งเลขานุการทั่วไป คือ Dr. Yoichi Azuma ผู้อำนวยการพิเศษของพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ฟูกูอิ

ผศ.ดร.ประเทือง จินตสกุล

ส่วนรองนายกสมาคมมี 4 คนจาก 4 ประเทศ โดยในส่วนของประเทศไทย ข้าพเจ้าได้เสนอชื่อ ดร.วรารุช สุธีธร มือหนึ่งด้านไดโนเสาร์ของไทยที่ใครๆ ในวงการรู้จักกันดี ส่วนข้าพเจ้านั้น ดร.วรารุช สุธีธรเสนอให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการในส่วนงานไดโนเสาร์ประเทศไทยของสมาคม และงานสำคัญของสมาคมที่จะดำเนินการ คือ จัดงาน 1ST International Symposium on Dinosaurs ในปี ค.ศ. 2013 โดยพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ฟูกูอิ ประเทศญี่ปุ่นจะเป็นเจ้าภาพ ต่อไปก็จะหมุน

จัดไปยังประเทศสมาชิกทุกๆ 2 ปี โดยในปี 2015 อาจเป็นประเทศจีน ส่วนในปี 2017 นั้น new generation ของประเทศไทยอาจเสนอตัวเป็นเจ้าภาพก็ได้

จัดไปยังประเทศสมาชิกทุกๆ 2 ปี โดยในปี 2015 อาจเป็นประเทศจีน ส่วนในปี 2017 นั้น new generation ของประเทศไทยอาจเสนอตัวเป็นเจ้าภาพก็ได้

ไม้หินฯ จัดสัมมนา ณ จังหวัดสมุทรสงคราม

เมื่อวันที่ 8-9 กรกฎาคม 2555 ที่ผ่านมา สถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินฯ ได้จัดโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์ของสถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินฯ” ณ จังหวัดสมุทรสงคราม และศึกษาดูงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยบุคลากรทุกระดับได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของสถาบัน รวมทั้งหาแนวทางพัฒนา

พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหิน ช่างตีค้ำบรรพ์และไดโนเสาร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน การสัมมนาดังนี้ยังสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสามัคคีในหน่วยงาน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

ไม้หินฯ ร่วมกับ ร.ร.บุญวัฒนา จัดอบรมมัคคุเทศก์น้อย

เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2555 ที่ผ่านมา สถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินฯ ร่วมกับโรงเรียนบุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา จัดอบรมมัคคุเทศก์น้อยให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 คน เพื่อสร้างการเรียนรู้ ด้านหลักการมัคคุเทศก์ ศิลปะการพูด มารยาท จรรยาบรรณ การใช้ภาษาอังกฤษในการนำชม และเรียนรู้เกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ในท้องถิ่น

น้องๆ ยังได้ฝึกหัดเป็นมัคคุเทศก์นำชมพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 อาคาร จึงได้รับทั้งความรู้ด้านซากดึกดำบรรพ์ ความเพลิดเพลิน และทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาศักยภาพและบุคลิกภาพ ได้ทักษะภาษาอังกฤษและการพูดในที่ชุมชน การพูดหน้าชั้นเรียน ได้ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รวมทั้งได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์มากยิ่งขึ้น

เรื่องของซากที่ไม่ซ้ำซาก...

นก... เป็นลูกหลานของไดโนเสาร์จริงหรือ!...?

โดย วิภาณุ รักใหม่

เมื่อนักวิชาการบอกว่าลูกหลานที่เหลืออยู่ของไดโนเสาร์...คือ สัตว์กลุ่มนก ซึ่งหมายถึงกลุ่มสัตว์ปีก (Aves) รวมพวกเป็ด ไก่ ห่าน นกกระจอกเทศ และนกเพนกวินด้วย บางท่านอาจจะเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง นกที่ไม่น่ากลัวเลยซักชนิด จะเป็นญาติกับไดโนเสาร์ได้อย่างไร... ถ้าจะลองมองหาลักษณะของไดโนเสาร์ซึ่งยังคงค้างหลงเหลืออยู่บ้างในลูกหลานกลุ่มนก อาจจะลองดูที่ไก่ เราจะเห็นว่าบริเวณช่วงขาและเท้าของไก่ยังมีผิวหนังเป็นเกล็ดเหมือนสัตว์เลื้อยคลานและไดโนเสาร์ นักวิทยาศาสตร์ยังคงพบไก่บางตัวมีตุ่มพ่นปรากฏให้เห็น นั่นเพราะยีนพันดั้งเดิมยุคที่ยังเป็นไดโนเสาร์ยังซ่อนอยู่ในไก่ เพียงแต่ยีนเหล่านั้นถูกกดทับไว้ด้วยกลไกวิวัฒนาการในระยะเวลาหลายสิบล้านปีที่ผ่านมา

การศึกษาฟอสซิลมีบทบาทสำคัญในการไขข้อข้องใจนี้ ฟอสซิลจำนวนมากชี้ว่านกมีวิวัฒนาการมาจากไดโนเสาร์กินเนื้อกลุ่มเทอโรพอด ตัวอย่างเด่นชัดก็คือ การค้นพบซากอาร์คีออปเทอริกซ์ (Archaeopteryx) ที่แคว้นบาวาเรีย ประเทศเยอรมนี เมื่อปี ค.ศ. 1861 มีอายุอยู่ในยุคจูแรสซิก ครองตำแหน่งนกตัวแรกบนโลกมาอย่างยาวนาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นบรรพบุรุษทางวิวัฒนาการของนกทั้งปวง สิ่งที่ทำให้เชื่อเช่นนั้น เพราะมันมีลักษณะผสมผสานของทั้งนกและไดโนเสาร์เทอโรพอด ลักษณะที่เหมือนนก เช่น มีขนปกคลุมตัว มีปีก มีกระดูกรูปสองง่ามที่หน้าอก เนื้อกระดูกกลางเบา ขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่เหมือนไดโนเสาร์แต่ไม่เหมือนนกปัจจุบัน เช่น มีสามเล็บยื่นออกมาจากอุ้งมือ มีฟัน และมีกระดูกหางยาว เป็นต้น

ที่มา:

1. Matt McGrath, **Feathers fly in first bird debate**, BBC NEWS, SCIENCE & ENVIRONMENT, 27 July 2011,
2. Lennart Kill, **สร้างไดโนเสาร์ที่มีชีวิต...จากไก่ ?**, นิตยสาร Science Illustrated, กรกฎาคม 2555

หลังจากนั้นก็มีการค้นพบฟอสซิลอีกจำนวนมากที่เป็นหลักฐานยืนยันถึงความเชื่อมโยงระหว่างไดโนเสาร์กับนก แต่หากจะให้สรุปว่านกตัวแรกคือตัวใด หรือเส้นแบ่งระหว่างไดโนเสาร์ที่คล้ายนกกับนกที่แท้จริงอยู่ที่ไหน ก็ยังเป็นข้อถกเถียงและยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน

การถกเถียงล่าสุดเกิดเมื่อมีการค้นพบซาก*เซียวทิงเจีย เซ็งจิ* (*Xiaotingia zhengi*) ขนาดเท่าไก่ จากยุคจูแรสซิก ที่แคว้นเหลียวหนิง ทางตะวันตกของประเทศจีน ในปี 2011 ถือเป็น การค้นพบที่สะท้อนตำแหน่งนกตัวแรกบนโลกของ*อาร์คีออปเทอริกซ์* ที่เดียว เพราะนักวิจัยชี้ว่า *เซียวทิงเจีย เซ็งจิ* มีลักษณะใกล้เคียงกับ*อาร์คีออปเทอริกซ์* มาก และควรจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน นั่นคือเป็นไดโนเสาร์เทอโรพอดกลุ่มที่เรียกว่า ไดโนนิโคซอร์ (Deinonychosaurs) เพราะนอกจากลักษณะมี

ขนและลักษณะอื่นๆ ที่เหมือนกันมากแล้ว ทั้ง *เซียวทิงเจีย เซ็งจิ* และ*อาร์คีออปเทอริกซ์* มีโครงขนาดใหญ่อยู่บนกะโหลกหน้าดวงตา ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของไดโนเสาร์กลุ่มไดโนนิโคซอร์ โดยที่ไม่ปรากฏลักษณะนี้ในนกกลุ่มใดๆ เลย ดังนั้น *เซียวทิงเจีย เซ็งจิ* จึงถูกจัดให้เป็นคนละกลุ่มกับนกปัจจุบัน คำถามที่ตามมาก็คือ... ถ้า*เซียวทิงเจีย เซ็งจิ* ยังไม่ถือว่าเป็นนกแล้ว *อาร์คีออปเทอริกซ์* จะยังถือเป็นนกออยู่หรือไม่ ...รวมทั้งจะยังคงครองตำแหน่งนกตัวแรกบนโลกได้อยู่หรือไม่...

แม้คำตอบว่านกตัวแรกคือตัวใด... เกิดขึ้นเมื่อไหร่... ยังคงไม่แจ่มชัดและยังรอหลักฐานใหม่ๆ มาเพิ่มเติม แต่หลักฐานที่มีก็ชัดเจนพอจะยอมรับกันแล้วว่า นกเป็นลูกหลานที่วิวัฒนาการมาจากไดโนเสาร์จริงๆ ถึงขนาดยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วด้วยซ้ำว่า... นกถือเป็นไดโนเสาร์กลุ่มหนึ่ง